

Aan de Minister voor Rechtsbescherming
De Weledelgeleerde heer drs. S. Dekker
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

Utrecht, 24 november 2017

Onderwerp: structurele financiering mediation in strafzaken 2018 en verder

Geachte heer Dekker,

Middels deze brief verzoeken wij u om in een structurele financieringsmodaliteit te voorzien voor de landelijke toepassing van Mediation in Strafzaken, conform de kamerbreed gesteunde motie van d.d. 14 februari 2017.

Op 20 november jl. organiseerde de Vereniging van Mediators in Strafzaken (VMSZ) een thema-middag over de modaliteit Mediation in Strafzaken, waartoe de Raad voor Rechtspraak ruimte ter beschikking stelde in zijn prachtige gebouw aan de Kneuterdijk 1 te Den Haag. De opkomst van de genodigden was groot, onder wie zeer veel professionals die vanuit verschillende organisaties met Mediation in Strafzaken van doen hebben: staande en zittende magistratuur van rechtbanken en gerechtshoven, mediationfunctionarissen, juristen van de Raad voor de Kinderbescherming, medewerkers van de reclassering, mediators in strafzaken en bestuurders van verschillende organisaties zoals de Nederlandse Mediatorsvereniging (NMv), Restorative Justice Nederland (RJN) en de Mediatorsfederatie Nederland (MfN).

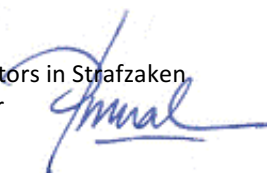
Doel van de middag was de genodigden nader kennis te laten maken met de gerealiseerde praktijk in Nederland. Dit jaar is deze praktijk, op basis van artikel 51 h Sv (en daarmee ter uitvoering van de Europese Slachtoffer Richtlijn van 25 oktober 2012) na een aantal jaren van succesvolle pilots, in heel Nederland ingevoerd. Dat is voor het jaar 2017 mogelijk gemaakt doordat de Tweede Kamer Kamerbreed heeft aangedrongen op het beschikbaar stellen van middelen, met het amendement van Recourt, Van Nispen, Swinkels, Segers en Van Tongeren¹. Op 14 februari jl. hebben de Kamerleden Recourt, Van Nispen, Swinkels en Van Tongeren² een motie ingediend teneinde structurele financiering van mediation in het strafrecht met een bedrag van 1,5 miljoen. Tot op heden heeft echter geen reservering op de begroting plaatsgevonden.

Wij roepen u op Mediation in Strafzaken alsnog in de begroting op te nemen en deze van een structurele financiering te voorzien.

In de bijlage bij deze brief vindt u een uitgebreide beschrijving van de toepassing en effectiviteit van Mediation in Strafzaken. U leest onder meer over de besluitvorming van de rechter of officier van justitie na afronding van de mediation, het effect op vermindering van recidive, de kostenbesparing voor de justitiële keten en het hoge slagingspercentage van deze zaken.

Namens het bestuur,

Vereniging van Mediators in Strafzaken
P.A.E. Mual, voorzitter

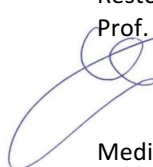
Stichting Mens en Strafrecht
Prof. mr. dr. J.W. Ouwkerk, voorzitter
p.o. A. de Haas, penningmeester

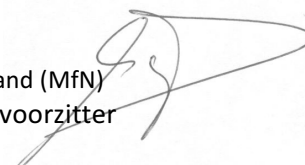
Nederlandse Vereniging van Mediators (NMv)
mr F. van Zomeren, bestuursvoorzitter

Restorative Justice Nederland (RJN)
Prof. em. mr. dr. Th. de Roos, voorzitter

Mediatorsfederatie Nederland (MfN)
mr. dr. M.J.O.M. de Haas, voorzitter

¹ Vergaderjaar 2016–2017, 34 550 VI Nr.16

² Vergaderjaar 2016-2017 Kamerstuk 29911 nr. 147

Toelichting op de toepassing en effectiviteit van Mediation in Strafzaken

Effectieve modaliteit

Uit de eerdergenoemde locatie en de grote opkomst van belangstellende genodigden uit alle werkvelden, niet in de laatste plaats ook uit Justitie (ZM en OM) mag u concluderen dat Mediation in Strafzaken in feite een niet meer weg te denken modaliteit in het strafrecht is, die haar nut heeft bewezen. Mediation in Strafzaken biedt brede toepassingsmogelijkheden, zowel in het volwassenenstrafrecht als in het jeugdstrafrecht, waarbinnen mediation naast de al bestaande specifiek voor jeugdigen bestaande mogelijkheden nog een nieuwe dimensie toevoegt.

In hoofdlijnen weergegeven brengt Mediation in het strafrecht het volgende.³ Anders dan bijvoorbeeld het spreekrecht, dat in essentie een monoloog van het slachtoffer gericht aan de rechter behelst, biedt Mediation in het Strafrecht de dialoog: aangever en verdachte gaan onder deskundige begeleiding met elkaar in gesprek. In die geleide confrontatie komt alles aan bod wat partijen willen en nodig vinden. Excuses kunnen worden gemaakt én aanvaard, afspraken over hoe in de toekomst met elkaar om te gaan, hoe anderen daarin betrokken kunnen worden, vragen kunnen worden gesteld en beantwoord... Dat brengt herstel tussen partijen. En daarmee emotioneel herstel en soms ook moreel en relationeel herstel bij het slachtoffer.⁴

Autonomie van de verwijzer

De officier van justitie of de rechter heeft het laatste woord. De vaststellingsovereenkomst wordt in het dossier gevoegd, en de officier of de rechter ingevolge artikel 51h Sv rekening te houden met die uitkomst. De beslissing over (verdere) vervolging, het bewijs en de strafmaat blijft aan de officier of de rechter. Partijen kunnen wel meegeven wat hun gevoelens zijn, maar niets afspreken over het strafproces. Ook ná een geslaagde mediation volgt er altijd nog een justitiële reactie. Op deze wijze blijft ook het maatschappelijk aspect van strafrecht (generale preventie, normhandhaving etc.) geborgd. Dit is een logisch (belangrijk) verschil met civiele mediations, waar partijen vrij zijn over alle aspecten van hun geschil te contracteren. Overigens dient hierbij aangetekend te worden dat mediation ook kan worden aangeboden in zaken die een officier van justitie (toch) al wil seponeren, bijvoorbeeld wanneer in een WVV-zaak geen sprake is van strafrechtelijk verwijtbaar handelen of nalaten; ook (juist!) dan kan mediation bijvoorbeeld de nabestaanden nog een manier bieden om het noodlottig gebeuren af te kunnen sluiten, of daar in elk geval aan bijdragen.

Daling recidive en rechtsongelijkheid

Uit ander onderzoek blijkt dat Mediation in Strafzaken de recidive aanzienlijk vermindert.⁵ Aldus draagt zij bij aan de speciale preventie. Het laat zich raden dat langs deze weg ook kostenbesparing gerealiseerd wordt, de maatschappelijke uitgaven aan strafrecht, tenuitvoerlegging, detentie e.d. dalen.

Te vrezen valt dat Mediation in Strafzaken niet nóg een, wegens gebrek aan financiering, geforceerde pas op de plaats of zelfs een halt zal overleven. De modaliteit dreigt dan verloren te gaan, terwijl zij niet alleen haar nut bewezen heeft maar ook nog verder ontwikkeld kan worden.

Ook indien er geen financiering gevonden wordt, blijft artikel 51h in het Wetboek van Strafvordering staan:

Artikel 51h Sv

1. Het openbaar ministerie bevordert dat de politie in een zo vroeg mogelijk stadium het slachtoffer en de verdachte mededeling doet van de mogelijkheden tot herstelvoorzieningen waaronder bemiddeling.
2. Indien een bemiddeling tussen het slachtoffer en de verdachte tot een overeenkomst heeft geleid, houdt de rechter, indien hij een straf en maatregel oplegt, daarmee rekening.
3. Het openbaar ministerie bevordert bemiddeling tussen het slachtoffer en de verdachte of de veroordeelde, nadat het zich ervan heeft vergewist dat dit de instemming heeft van het slachtoffer.
4. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden nadere regels gesteld betreffende herstelrechtvoorzieningen waaronder bemiddeling tussen het slachtoffer en de verdachte of tussen het slachtoffer en de veroordeelde.

³ Wij verwijzen u ook graag naar bijgaand artikel van mevr. mr. M Uitslag, bestuurslid van de VMSZ en programmaleider van het mediationcentrum van HU.

⁴ Johnstone, G. & van Ness, D. (2007) In G. Johnstone & D. Van Ness(Eds), *Handbook of restorative justice* (pp. 5-23), Cullompton: Willan Publishing.

⁵ Claessen, J., Zeles, G., Zebel, S. & Nelen, H. (2015) Bemiddeling in strafzaken in Maastricht II. Onderzoek naar de samenhang tussen bemiddeling en recidive, *Nederlands Juristenblad*, 2015/1483, afl. 29, p. 2015-2025.

De verdachte die het zich kan veroorloven zal zelf mediators kunnen aanzoeken om daarmee uitvoering te (laten) geven aan genoemd wettelijk voorschrift. Wie het zich niet kan veroorloven ontbeert die mogelijkheid en heeft derhalve een beperktere toegang tot het recht. Daarmee wordt aan een essentieel fundament van de rechtsstaat, namelijk dat eenieder gelijk is voor de wet⁶, getornd. Dat kan de bedoeling niet zijn.

Hoog slagingspercentage

Mediation in het strafrecht is zeer succesvol gebleken. Onderzoek naar de pilots, verricht door INTERVICT in opdracht van het WODC⁷ liet een slagingspercentage van 78% zien. Meer recente getallen geven het volgende beeld, waarbij bedacht dient te worden dat vanwege het door de vorige Minister plotseling beëindigen van de financiering, verwijzingen pas eind april/begin mei weer op gang kwamen.

In de periode januari-september 2017 zijn 479 zaken naar mediation verwezen. Hiervan vonden 377 verwijzingen plaats vanaf de pilot-arrondissementen, die na een onderbreking van 3 maanden de verwijzingen konden hervatten, en 102 verwijzingen van nieuwe arrondissementen, inclusief de hoven. Van de gestarte zaken slaagt 81,2 %. De gemiddelde doorlooptijd in dagen is 24,1, waardoor het justitiële proces niet onredelijk belast wordt.

Materieel en emotioneel herstel

Herstel is ook zakelijk: wanneer schade geleden is, wordt deze in de mediation geregeld binnen de lijnen van wat een benadeelde partij in dit kader kan vorderen. Indien ook maar enigszins mogelijk wordt geregeld dat de vergoeding ineens betaald wordt, vóór een bepaalde – justitieel van belang zijnde datum, zoals een (TOM) zitting. Wanneer betaling in termijnen moet geschieden, wordt de regeling ‘waterdicht’ in de vaststellings-overeenkomst opgenomen.

Hierdoor kan een schadevergoedingsmaatregel overbodig worden, hetgeen een besparing oplevert van (volgens de CJIB-begroting voor 2018) € 373,04 per keer.

Breed toepassingsgebied

Mediation in Strafzaken kan plaatsvinden met betrekking tot alle strafbare feiten, vooropgesteld dat partijen dat willen. Er vinden mediations plaats in WVV-zaken, ook met nabestaanden, in zaken met verdenking poging tot doodslag, (zware) mishandeling, zedenzaken en natuurlijk ook bij minder ernstige delicten.

Mediations in Strafzaken worden enkel door gekwalificeerde specialisten uitgevoerd: MfN register-mediators, die naast hun mediation-opleiding een specialisatie-opleiding Mediation in Strafzaken hebben gevolgd. Het MfN register stelt niet alleen toetredingseisen, maar ook onderhoudseisen aan de geregistreerde mediators. Onze beroepsvereniging en de Raad voor de Rechtspraak stellen aanvullende eisen aan haar leden op het gebied van kennis en ervaring.

Mediators in strafzaken begeleiden de mediations altijd in duo's, vanwege de compactheid van het traject en de emoties die vaak te hoog oplopen.

Vrijwilligheid

Vrijwilligheid van deelname wordt op verschillende momenten gecontroleerd: in eerste instantie beoordeelt de officier van justitie of de rechter of een zaak geschikt lijkt. Vervolgens wordt partijen gevraagd of zij willen deelnemen aan een mediation, daarna neemt de mediationfunctionaris contact op met partijen. Als er dan twee keer ja gezegd is, wordt de zaak uitgezet bij de mediators. Die voeren aparte intakegesprekken met beide partijen en checken daarbij opnieuw de vrijwilligheid. Pas wanneer ook dan twee keer ja gezegd wordt, vindt een gezamenlijk gesprek plaats. Er wordt met andere woorden zeer zorgvuldig gecheckt of de partijen vrijwillig deelnemen aan een mediationstraject en of er sprake is van zogenaamde intrinsieke motivatie. Dit om zeker te weten dat slachtoffers zich niet onder druk gezet voelen om deel te nemen (*informed consent*). Te allen tijde moet secundaire victimisatie voorkomen worden.

Afspraken worden vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst als bedoeld in art. 7:900-910 BW die aldus een zelfstandige titel (rechtsgrond) oplevert waardoor er geen discussie meer over de gemaakte afspraken is.⁸

⁶ Artikel 1 Grondwet

⁷ De rol van herstelbemiddeling in het strafrecht, Cleven, I., Lens, K.M.E., Pemberton, A., WODC 2377A

⁸ Voor een executoriale titel is nog een notariële akte of een rechterlijk vonnis nodig